

*Müasir vergi
mütəxəssisinin əsas
kompetensiyası olan
maliyyə savadlılığı*

AYŞƏ KƏRİMOVA,
"KPMG Azərbaycan", Vergi üzrə menecer

Hazırda vergi mütəxəssisi yalnız vergi qanunvericiliyi üzrə ekspert olmaqla məhdudlaşmır. Onun funksiyası getdikcə daha çox şirkətin biznes modelinin, fəaliyyətinin maliyyə amillərinin başa düşülməsini və idarəetmə qərarları kontekstində vergi nəticələrinin qiymətləndirilməsini əhatə edir.

Bu dəyişiklik vergi funksiyasının global transformasiyasını əks etdirir. KPMG Global Tax Transformation Report 2025 hesabatına əsasən, vergi bölmələrinin rəhbərlərinin 70%-dən çoxu uyğunluq yönümlü modeldən strateji və biznes planlaşdırmasında daha fəal iştirak modelinə keçidin baş verdiyini qeyd edirlər. Geosiyasi dəyişikliklər, global təchizat zəncirlərinin yenidən qurulması və tənzimləyici mühitin mürəkkəbləşməsi biznesin risklərin idarə edilməsi və qərarların qəbuluna daha kompleks yanaşmaya olan tələbatını artırır. KPMG CEO Outlook 2025 hesabatına əsasən, şirkət rəhbərlərinin 80%-dən çoxu xarici mühitin strateji planlaşdırmanı əhəmiyyətli dərəcədə çətinləşdirdiyini və vergi funksiyası da daxil olmaqla müxtəlif biznes funksiyalarının daha sıx inteqrasiyasını tələb etdiyini bildirirlər.

**Maliyyə savadlılığı
nə üçün tətbiqi bacarığa çevrilir?**
Vergi mütəxəssisi üçün maliyyə savadlı-

lığı maliyyə hesabatlarını başa düşməkdən daha geniş mənə daşıyır. O, şirkətin mənfəətinin, pul vəsaitləri axınlarının və maliyyə nəticələrinin necə formalaşdığını başa düşməyi, eləcə də biznesin iqtisadi reallıqları kontekstində idarəetmə qərarlarının vergi nəticələrini qiymətləndirmək bacarığını nəzərdə tutur.

Vergi mütəxəssisi üçün bu, mücərrəd üstünlük deyil, iş zamanı istifadə olunan praktiki alətdir. Biznesin maliyyə məntiqini anlamaq yalnız vergi qaydalarının tətbiq imkanlarını qiymətləndirməyə deyil, həm də qəbul edilən qərarların maliyyələşdirmə strukturuna, mənfəətin bölüşdürülməsinə və şirkətlər qrupunun vergi mövqeyinə təsirini təhlil etməyə imkan verir.

Vergi mütəxəssisi getdikcə daha çox aşağıdakı məsələləri təhlil etməli olur:

- əməliyyat strukturunun vergi nəticələri baxımından qiymətləndirilməsi;
- qrupun vergi mövqeyinə və qrupdaxili hesablaşmalara təsir;
- transfer qiymətlərinin müəyyən edilməsi risklərinin və əməliyyatların yeni-dən təsnifləndirilməsi ehtimalının qiymətləndirilməsi;
- maliyyələşdirmə strukturunun və mənfəətin bölüşdürülməsinin vergi səmərəliliyinə təsirinin təhlili;
- audit və tənzimləyici nəzarət şəraitində vergi mövqeyinin dayanıqlılığının yoxlanılması.

Əslində, vergi mütəxəssisləri getdikcə təkcə "hansı qayda tətbiq olunur?" sualına deyil, həm də "bütövlükdə biznes üçün vergi effekti nə olacaq?" sualına cavab verirlər.

Avtomatlaşdırma analitik düşüncənin dəyərini artırır

Rəqəmsallaşmanın inkişafı vergi peşəsinin strukturunu əhəmiyyətli dərəcədə dəyişir. KPMG Tax Reimagined Report 2025 hesabatına əsasən, yaxın illərdə rutin vergi əməliyyatlarının 40–50%-ə qədər avtomatlaşdırıla və ya süni intellekt texnologiyaları ilə dəstəklənə bilər.

Texnologiyalar məlumatların emalı, hesabatların hazırlanması və standart uyğunluq prosedurlarının icrasında getdikcə daha effektiv olur. Bu zaman mütəxəssisin dəyəri getdikcə daha çox nəticələri şərh etmək və biznes qərarlarının vergi nəticələrini qiymətləndirmək bacarığı ilə müəyyən edilir.

**Vergi mütəxəssisləri getdikcə
təkcə "hansı qayda tətbiq olunur?"
sualına deyil, həm də "bütövlükdə
biznes üçün vergi effekti nə
olacaq?" sualına cavab verirlər.**

KPMG. Make the Difference.

Praktikada bu, strukturlaşdırılmış əməliyyatların təhlili, transfer qiymətlərinin müəyyən edilməsi, vergi risklərinin qiymətləndirilməsi və müxtəlif yurisdiksiyalarda fərqli biznes modellərinin nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı məsələlərdə özünü göstərir. Avtomatlaşdırılmış sistemlər məlumatları emal edə bilsə də, nəticələrin şərh və qərarların formalaşdırılması hələ də mütəxəssisin əsas vəzifəsi olaraq qalır.

Əməliyyatların təhlilindən biznes modelinin təhlilinə doğru

Vergi təhlili obyektinin özü də dəyişir. Əvvəllər əsas diqqət ayrı-ayrı əməliyyatlara və onların qanunvericilik tələblərinə uyğunluğuna yönəldisə, hazırda vergi nəticələri daha çox şirkətin biznes modeli səviyyəsində qiymətləndirilir.

KPMG Global Tax Insights 2025 hesabatına əsasən, vergi funksiyası getdikcə maliyyə planlaşdırılması və idarəetmə analitikası proseslərinə daha sıx inteqrasiya olunur.

Bu, xüsusilə aşağıdakıların qiymətləndirilməsi zamanı daha aydın görünür:

- maliyyələşdirmə strukturu və onun vergi nəticələri;
- şirkətlər qrupu daxilində funksiyaların, risklərin və aktivlərin bölüşdürülməsi;
- distribusiyə modelləri və transsərhəd əməliyyatlar;
- investisiya layihələrinin və korporativ restrukturizasiya proseslərinin vergi aspektləri.

Bütün bu hallarda əsas amil biznesin maliyyə modeli ilə onun vergi nəticələri arasındakı qarşılıqlı əlaqənin dərk edilməsidir.

Azərbaycanda vergi mühitinin dəyişməsi

Qlobal dəyişikliklər Azərbaycanın vergi mühitinin inkişafında da öz əksini tapır. Elektron xidmətlərin genişlənməsi və vergi inzibatçılığının rəqəmsallaşdırılması elə bir mühit formalaşdırır ki, burada məlumatların əhəmiyyətli hissəsi strukturlaşdırılmış formada və real vaxt rejimində təhlil üçün əlçatan olur.

Praktiki nəticə əl ilə icra olunan əməliyyatların sayının azalması və analitik düşüncənin əhəmiyyətinin artmasıdır. Fəaliyyət strukturu mürəkkəb olan şirkətlər üçün maliyyə və vergi məlumatlarının düzgün şərh olunması bacarığı qanunvericiliyin tələblərinə texniki uyğunluq qədər vacib rol oynayır.

Maliyyə savadlılığı rəqəbat üstünlüyü kimi

Hazırda vergi mütəxəssisinin dəyəri yalnız qanunvericilik bilikləri ilə deyil, həm də biznesi maliyyə məntiqi vasitəsilə anlamaq bacarığı ilə müəyyən olunur. Rutin proseslərin avtomatlaşdırılması artdıqca, məhz bu bacarıq qərarların vergi nəticələrini keyfiyyətli şəkildə qiymətləndirməyə və şirkətin strateji inkişafında iştirak etməyə imkan yaradır.

Texnologiyaların məlumatın emalında getdikcə daha effektiv olduğu şəraitdə rəqəbat üstünlüyü artıq məlumatı tapmaq bacarığı deyil, onun biznes üçün əhəmiyyətini düzgün dərk etmək qabiliyyətidir. Buna görə də maliyyə savadlılığı bu gün sadə bir "soft skill"-dən müasir vergi mütəxəssisinin əsas peşə bacarıqlarından birinə çevrilir.